

СЕКЦІЯ 2

ПРОБЛЕМИ СТРУКТУРНИХ ЗВ'ЯЗКІВ В БУДІВЕЛЬНІЙ ГАЛУЗІ ТА ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КАПІТАЛУ БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

*Торкатюк В.І., Вишетравська А.С., Нотієвський В.С.,
Чупілко О.В., Кириченко О.І., Харківська національна академія міського
господарства*

Ефективне функціонування будівельного підприємства, як провідної ланки мікроекономіки, залежить від багатьох чинників, як зовнішніх, так і внутрішніх. Головним серед останніх можна назвати капітал підприємства, що виступає фактором виробництва, джерелом доходу, інвестиційним ресурсом і є важливою ланкою відтворювального процесу. Капітал є фундаментальним, складним, багатоаспектним, і в силу цього не достатньо дослідженим економічним явищем.

Капітал будівельного підприємства – складна і абстрактна категорія. Для управління капіталом підприємства необхідно наповнити його конкретним змістом, визначити з позиції суб'єкт-об'єктних відносин. Характер визначення об'єкту управління передусім залежить від підходів, що обрані як основа пізнання і управління. Такими підходами обрано системний та кібернетичний.

Системний підхід має низку взаємопов'язаних аспектів, що в сукупності та єдності розкривають його сутність: системно-елементний, що відповідає на питання про складові системи; системно-структурний, що дає інформацію про внутрішню будову системи; системно-функціональний, що показує функції виконувані системою; системно-комунікаційний, що розкриває взаємозв'язки даної системи з іншими; системно-інтегративний, що показує механізми, фактори збереження та вдосконалення, а також розвитку системи; системно-історичний, що відповідає на питання про виникнення системи, етапи її розвитку, історичні перспективи.

Кібернетичний підхід передбачає поділ систем на такі, що управляють, та такі, якими управляють; полягає в обґрунтуванні інформаційної сутності управління, виявленні та організації механізмів зворотного зв'язку, на основі якого відбувається вдосконалення функціонування системи, якою управляють відповідно до попередньо визначених цілей. Капітал підприємства є системою, якою управляють.

Розглядаючи капітал будівельного підприємства як систему, важливо визначити її з точки зору класифікації систем. Капітал підприємства за найважливішими класифікаційними ознаками є матеріально-абстрактною, динамічною, відкритою, складною, імовірнісною і нелінійною системою. Капітал являє собою матеріально-абстрактну систему, оскільки містить як

матеріальні об'єкти (фізичний, фінансовий капітал та інтелектуальний капітал в частині технічного та програмного забезпечення, патентів, товарних знаків), так і абстрактні (інтелектуальний капітал в частині знань, творчих здібностей, культури, інформації, досвіду тощо).

Капітал будівельного підприємства навіть з суто економічної точки зору є динамічним об'єктом, тому що існує лише в русі, а з точки зору системного підходу з часом стан системи „капітал підприємства” змінюється, отже система є динамічною. Відкритість системи „капітал підприємства” пояснюється постійною взаємодією із зовнішнім середовищем, з капіталами інших підприємств, що дозволяє їй розвиватись та ускладнюватись. Система „капітал підприємства” та її складові функціонують не заздалегідь передбаченим чином, неможна дати детального прогнозу щодо взаємодії всіх підсистем та елементів, тому що суттєвим є вплив невизначеності, що дозволяє назвати систему „капітал підприємства” імовірнісною.

Капітал будівельного підприємства є системою із розвиненою структурою, складається з підсистем (передусім фізичної, фінансової та інтелектуальної), які в свою чергу складаються з підсистем, а останні з елементів, що дозволяє назвати капітал підприємства складною системою.

Капітал підприємства – це цілісність, в якій можна виділити певні складові, що функціонують разом, утворюючи в сукупності функціонування системи як цілого. Це перший аспект цілісності капіталу підприємства. Другий аспект полягає у незбереженні адитивності, тобто сума властивостей компонентів капіталу не визначає властивості всього капіталу. Наприклад, сукупністю властивостей банківського рахунку, устаткування, патентів підприємства як елементів його капіталу неможливо визначити властивості всього капіталу.

Структурність капіталу підприємства пояснюється сукупністю його компонентів та зв'язками між ними, що мають стійкий характер та визначають внутрішню будову та організацію капіталу як цілісної системи. При дослідженні структура капіталу підприємства виступає як спосіб описання його організації, дозволяє виявити й показати зв'язки та функції, які він виконує. Ієрархічність капіталу підприємства виражається у тому, що кожен його компонент можна розглядати як систему (підсистему) більш широкої глобальної системи.

Закономірність функціонування капіталу підприємства означає його відповідність певним законам існування та розвитку суспільства: у разі однакових обставин зміни системи будуть протікати визначеним чином відповідно до причинно-наслідкових зв'язків, що виражені конкретним законом.